

Vlaška 4x4 magija

Ovoga puta vas vodimo u najistočnije delove Homolja, između Majdanpeka i Bora, u predele koji su potpuno nepoznati turistima, a puni su legendi i magijskih rituala lokalnog vlaškog stanovništva. Upoznajte neke grebenske puteve Malog krša gde, osim traktora meštana, nećete mimoići nikoga. Otkrivamo vam Šuplju stenu, Bele izvore, Kununu i Garvan

Glavni vodopad na Belim izvorima

Svaki predeo nosi nešto po čemu je već na prvi pogled prepoznatljiv, a ogromno prostranstvo Homoljskih planina, koje se pruža od Stiške ravnice na zapadu do Bora na istoku, prepoznate po tome što skoro na vrhu svakog brda postoji po kuća, kao kakav zamac vlasnika tog brda. Tako se i putevi uglavnom kreću vrhovima grebenova, i ukrštaju na njihovim spojevima. Naravno, postoje i tradicionalna sela u dolinama koje ta brda okružuju, ali barem polovina stanovništva ne živi u njima, već je ravnomerno raštrkana po visovima ovog skoro nesagledivog prostranstva. Mnogi od njih se čak ni zimi ne spuštaju u sela, već u svojim savršenim planinskim vidikovcima dočekuju proleće. A upravo proleće, kada beskrajne livade poprime jarko zelenu boju sveže trave a gorsko cveće se u svim nijansama raspe po njoj, najlepše je godišnje doba u Homolju.

Predeo do kojeg vas ovoga puta vodimo, nalazi se na zapadnim obroncima Gornjanskog krasa prema Majdanpeku, i jedan je od najkarakterističnijih po svojim brdskim salašima. A o tome da je ljudi po ovim predelima nekada bilo i mnogo više nego što ih ima danas, go-

Beli izvori

U neposrednoj blizini skretanja na 13,4 km našeg puta, uz rečicu, nalaze se Beli izvori. Do njih ne može da se pride terencem (zapravo, verovatno bi i moglo, ali to već spada u ekstremne „off-road“ poduhvate koje vam ne bismo preporučili bez vrhunski opremljenog vozila i puno iskustva), tako da ćete do samih slapova stići pešice uz reku, ili ćete se spustiti stazicom odozgo, sa tačke koja se nalazi na 15,5 km naše trase. Ako odlučite da idete uz reku, prođite skretanje na 13,4 km i parkirajte se stotinak metara dalje. Prođite kroz kapiju s desne strane puta i prateći put koji zaobilazi kuću, uz reku, stići ćete do odredišta. Ako, pak, rešite da se na Bele izvore spustite, parkirajte vozilo na proširenju koje ćete naći na oštroj krivini na 15,5 km trase, vratite se malo naniže putem i videćete s desne strane usku pešačku stazicu koja se spušta naniže. Krenite njome i odvešće vas do Belih izvora. Ako u bilo kom trenutku niste sigurni kuda treba ići, huk vode će vas nepogrešivo dovesti do cilja. Za bilo koji put da se odlučite, imate oko kilometar hoda.

vore i brojni napušteni salaši, urušene kuće od naboja koje su nekada predstavljale tipičan stil gradnje, pune svedočanstava o tome kako se nekada živelo – rala i plugova, drvenih točkova, kaca i grnčarije, uspomena na neku davninu po kojoj se sada lagano talože slojevi fine prašine.

Trasa kojom vas vodimo kreće od Majdanpeka prvo asfaltnim putem ka Rudnoj Glavi i Donjem Milanovcu, da bi vas desetak kilometara kasnije odvela do Šuplje stene, najviše od svih prerasti istočne Srbije, prirodnog kamenog mosta po kojima je istočna Srbija poznata, jer ih na tom prostoru ima najviše na svetu. Vlasi kažu da su prerasti, zapravo, kapije između svetova i pripisuju im magijske moći. Tek nešto dalje, istim putem vodimo vas u posetu Belim izvorima, prelepom sistemu slapova i vodopada, koji svoju raskošnu lepotu takođe pokazuju upravo u proleće, kada vode nabujaju od otapanja snegova. Onda kreće pravi „off-road“ – konačno napuštanje asfalta i uspon na atraktivan kraški greben Kunune, zapadniji od dva grebena od kojih se sastoji planina Mali krš, provevši vas čitavom njegovom dužinom, tik ispod najvišeg

vrha, 929 metara visokog Garvana. Odatle sledi lagan spust do prevoja Vrata i asfalta koji vodi dalje ka Boru.

Putevi samo za čistokrvne terence

Ovaj prolazak će vas nagraditi mnogim širokim vidicima i pogledima na kamene oštrice impozantnog Velikog krša i šumovita leđa Deli Jovana, izvešće vas i na samu ivicu litica Kunune. Međutim, ovde moramo da vas upozorimo na nešto: putevi na kojima mestimično ume da bude dosta blata, dubljih kolotruga i kamenjara zadaće prilično glavobolja vlasnicima „urbanih“ terenaca, te bismo ih preporučili prevashodno onima čiji klirens nije manji od 210 mm. Pravi terenski pneumatici su idealni, naročito ako trasu prelazite posle veće kiše. Isto tako, ako vam se kosa diže od pomisli na kontakt besprekornog laka vašeg automobila sa rastinjem oko puta, razmislite da li želite da prođete ovom trasom. Naime, na jedinom prolazu celom dužinom grebena Kunune, koji vam ovom reportažom otkrivamo, postoje mesta gde će od tog kontakta sigurno doći.

Nekoliko kilometara pre Garvana, izbijate terencem na samu ivicu stene

Garvan magično privlači planinare i avanturiste

Predah ispod jednog od salaša

Do početne tačke trase iz zapadnih i centralnih delova Srbije stižete tako što hvatate put preko Požarevca i Kučeva ka Majdanpeku, na prvoj raskrsnici iznad grada, gde se račvaju putevi preko Liškovca i onaj dolinom Šaske i Porečke reke, skrećete desno, ka putu koji se spušta u dolinu Šaske reke. Brojač kilometraže resetujte na nadvožnjaku petlje, neposredno pre nego što počne spust ka Rudnoj glavi (pravac ka Negotinu i Zaječaru).

Na 9,4 km dalje čeka vas prvo skretanje sa asfalta desno uz gaženje Šaske reke (oprez u proleće kada je visoka voda!) i kilometar praćenja rečne doline do našeg prvog prirodnog fenomena – Šuplje stene. Nazad istim putem do asfalta, a zatim, kada vaš brojač stigne do 13,4 km, obratite pažnju na puteľjak koji se, neposredno iza krivine, odvaja strmo uzbrdo nadesno – tu ćete konačno napustiti asfalt. Početak uspona je veoma strm i dobro će uposliti „konje“ pod vašom haubom (ni redukcija nije na odmet). Kilometar kasnije uspon postaje blaži, a ubrzo nakon krivine na 15,5 km izbijate na greben, kojim vas put dalje vodi, pretežno preko livada i pored salaša. Paľljji-

vo pratite instrukcije u priloženom radaru, jer su račvanja puteva brojna, i u trenutku možete da se izgubite.

Igra vode i homoljske prečice

Najnezgodniji deo puta, sa aspekta navigacije (mada ujedno i najuzbudljiviji, i vrhunac ove „off-road“ vožnje), jeste onaj između 20,6 km i 26,1 km trase, gde pratite na momente jedva vidljive kolotrage, u više navrata se provlaćeći kroz šumarke gde put nije na prvi pogled očigledan. Obratite pažnju da na 20,6 km, nailazeći direktno putem na jedan salaš, pred samom livadom ispred salaša uhvatite put koji skreće desno naniže, koji vodi u nešto gušću šumu. Nepunih 600 m kasnije, u šumi vas čeka oštro levo skretanje, i ubrzo izbijate na veliku livadu, kojom se laganospušćate prolazeći pored nekih napuštenih salaša, ka aktivnom salašu u daljini. Nemojte proći kroz kapiju aktivnog salaša, već pre nje skrenite desno uzbrdo (21,75 km, videćete kolotrage), a onda, oko 150 m kasnije, skrenite preko livade blago levo, ka jednoj razrušenoj i jednoj celoj kući koju vidite pri vrhu livade. Pored te dve kuće naići ćete na izvor.

MANEVAR	Prethodna tačka/ukupno	Opis manevra
Start	0,0/0,0 km	Početak merenja - nadvožnjak na račvanju puta ka Negotinu.
Desno	9,4/9,4 km	Desno, preko reke, silazak sa asfalta.
Polukrug	1,0/10,4 km	Kraj puta kod Šuplje stene, okret.
Desno	1,0/11,4 km	Prelazak preko reke, povratak na asfalt.
Desno	2,0/13,4 km	Skretanje sa asfalta posle krivine desno, strmo uzbrdo.
Polulevo	1,5/14,9 km	Račvanje puteva, držite levo.
Levo	1,2/16,1 km	Uključivanje na solidniji put nalevo.
Poludesno	0,5/16,6 km	Račvanje puteva, držite desno.
Pravo	1,3/17,9 km	Put se odvaja levo, vi držite pravo.
Desno	0,6/18,5 km	Oštra krivina udesno, ostajete na glavnom putu.
Pravo	0,5/19,0 km	Sporedni put odvaja desno, vi produžavate pravo glavnim.
Oštro levo	0,6/19,6 km	Ukrštanje puteva, skrećete oštro levo.
Pravo	0,8/20,4 km	Ukrštanje puteva, produžavate pravo.
Desno	0,2/20,6 km	Ispred vas salaš, hvataite put koji ide desno dole, pre izlaska na livadu.
Levo	0,6/21,1 km	Oštro levo glavnim kolotragom, prilično zarastao put produžava pravo.
Desno	0,2/21,3 km	Izlazak na livadu, pratite kolotrag niz livadu.
Desno	0,4/21,7 km	Pre kapije salaša prolazite na susednu livadu desno.
Polulevo	0,1/21,8 km	Ponovo preseccate ka livadi levo od vas, pratite je do vrha.
Polulevo	0,3/22,1 km	Obilazite razrušenu kuću s desne strane, skrećući levo.
Desno	0,3/22,4 km	Izbijate na solidniji kolotrag koji ide kroz šumu desno.
Oštro levo	1,0/23,4 km	Na maloj čistini skrećete oštro levo.
Desno	0,6/24,0 km	Obilazeći kuću s leve strane držite desno.
Levo	0,3/24,3 km	Opred! Glavni put produžava poludesno, a vi skrećete levo na slabiji put.
Levo	1,1/25,4 km	Hvataite levi put, koji se spušta naniže i ulazi u bukovu šumu.
Levo	0,8/26,2 km	Ukrštanje puteva, skrećete levo.
Polulevo	1,0/27,2 km	Račvanje, vi hvataite nešto uži put koji drži polulevo.
Poludesno	0,6/27,8 km	Sleva se priključuje drugi put, vi idete desno.
Polulevo	1,0/28,8 km	Spajanje puteva, produžavate polulevo.
Pravo	0,4/29,2 km	Put se odvaja levo, ostajete na glavnom putu pravo.
Pravo	0,9/30,1 km	Put se odvaja desno, vi ostajete na glavnom putu.
Desno	2,0/32,1 km	Skrećete desno.
Cilj	0,4/32,5 km	Izbijate na asfaltni put Majdanpek - Bor.

Iako na prvi pogled deluje da prolaza nema, pažljivo zaobidite razrušenu kuću s desne strane i videćete da se kolotrazi nastavljaju uzbrdo. Na kraju livade nastavak puta deluje pomalo zarastao, ali ćete vrlo brzo (22,3 km) izbiti na solidniji puteljak kojim krećete desno. Obratite pažnju i na malo oštrije skretanje kilometar kasnije. Vodite računa i da ne promašite levo skretanje na 24,3 km puta, jer glavni put nastavlja poludesno, dok se vi i dalje držite vrha grebena.

Tu izbijate i na neke spektakularne vidike i imate šansu da vozilo izvezete na samu ivicu stenovitih grebenova. Kao na dlanu će vam se pružiti čitav greben Kunune i Malog krša, markantni Garvan je koji kilome-

tar ispred vas, a u daljini vidite i zupce Velikog krša. Na drugoj strani, pogled puca sve do stena Velikog šrpca na Đerdapu, pa i dalje, sve do Karpata. Ovo je jedno od onih mesta odakle morate da nađete jak razlog da uopšte odete.

Na 25,45 km birate donji, levi puteljak, koji ubrzo ulazi u gustu bukovu šumu – ovo je jedini način da na četiri točka zaobidite stenu Garvana i produžite dalje. Usred ove šume naći ćete na lepu Česmu – prilika da natočite ledenu planinsku vodu i još malo predahnate. Izlaz iz šume nalazi se na 26,2 km, gde ćete se možda malo pomučiti zbog malo dubljih kolotruga, ali je dovoljno široko tako da možete i da ih „zajašete“; budite po-

sebno oprezniji ako je vreme vlažno, jer je strmina pored puta velika i svako skliznuće bi moglo kobno da se završi. Nastavak puta vas uglavnom vodi preko lepih pitomina, a mi vam preporučujemo da na račvanju na 26,8 km odaberete levi put, koji deluje sporedno, ali prolazi kroz lepše okruženje i ima manje blata (mada ćete i desnim putem stići na isto mesto, jer se kasnije spajaju). Pred sam kraj trase, oko 400 m pre nego što ćete se uključiti na asfalt ka Boru, nailazite na još jedno račvanje; i jedan i drugi put vas izvode na asfalt, ali su

Pred nama su Veliki krš i Borski stol

na desnom plići kolotrazi i ima znatno manje blata, tako vam njega preporučujemo. Na 32,5 km od trenutka kada ste resetovali brojač vaša mala „off-road“ avantura na krajnjem istoku Homolja je završena. Ostaje samo da odlučite da li ćete skrenuti levo i upustiti se u dalje istraživanje istoka i Gornjanskog kraja, ili ćete se spustiti desno i preko sela Vlaole lagano vratiti ka centralnoj Srbiji.

Ako posedujete GPS uređaj koji može da učitava trekove, ovu trasu u GPX formatu možete da preuzmete sa adrese: www.stazeibogaze.info/2010/04/17/garvan. Na ovaj način ćete sigurnije i daleko opuštenije proći kroz ovaj tajnoviti predeo.

Aleksandar Veljković

Stari način života odumire, ali narcisi ostaju

Na Kununi vreme kao da je stalo

Grebenški putevi vode preko beskrajnih livada, koje su najlepše u proleće

Gde odsesti?

Za razliku od zapadne Srbije koja vrvi turističkim kapacitetima, na istoku turističke infrastrukture gotovo da i nema. Ako ste avanturista kome je kampovanje nerazdvojni deo doživljaja prirode, ovo je vaš mali raj, jer čarobnih mesta za postavljanje šatora ima na svakom koraku, i niko vas pri tom neće uznemiravati. Za ljubitelje komfora i čvrstog krova nad glavom situacija je već nešto teža. Ipak, u Majdanpeku postoji hotel „Golden In“, a sobe izdaje i pansion „Balić“ na ulazu u Bliznu (nekoliko kilometara dalje asfaltom ka Donjem Milanovcu od našeg „off-road“ skretanja), gde, uz povoljnu cenu smeštaja, možete da probate i vlaški kačamak i druge specijalitete ovog kraja. Alternativno, za informacije u vezi sa smeštajem možete da se obratite Turističkoj organizaciji Majdanpeka, koja je kategorisala veći broj smeštajnih objekata po selima širom opštine Majdanpek (030/590-184, office@to-m.co.rs).

Pravo ka Strelniku

Česma pod Garvanom

Šuplja stena, najviša prerast istočne Srbije

Istočna stena Garvana je najatraktivnija

